

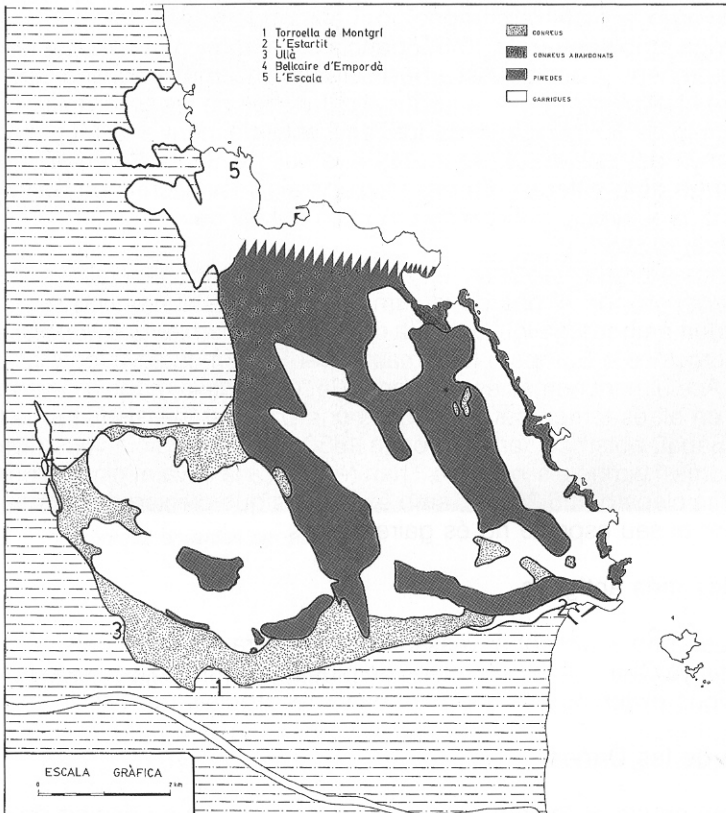
LA VEGETACIÓ

La vegetació del Montgrí ha sofert molts canvis al llarg dels temps, principalment per causes climàtiques (glaciacions,...) i també, per les activitats de l'home.

Les fonts d'informació que tenim per conèixer aquesta vegetació primitiva són, per una banda, les excavacions paleontològiques i els arxius històrics i, per l'altra, la vegetació actual, entre la qual trobem espècies que avui potser són poc esteses al Montgrí (margalló, alzina,...) però que fa segles segurament cobrien una part més important del massís.

Els canvis en la vegetació del Montgrí han estat molt notables. Encara, però, ens podem imaginar sense gaires dificultats la seva fesomia de no fa massa anys, quan es treballaven tots els racons de terra on podia viure una figuera, una olivera, un garrofer o un cep, mentre els ramats pasturaven pels rocams i pedregars.

Però, quina era la vegetació autòctona del Montgrí abans que l'activitat humana la transformés tan profundament? Cal estudiar-ho més a fons, però molt probable-

La vegetació del massís del Montgrí.

ment hi havia hagut alguns boscos d'alzines, on ara encara hi ha vinyes i olivars, la garriga potser ocupava més extensió i els pins no proliferaven com ho fan actualment.

LA VEGETACIÓ ESPONTÀNIA DEL MASSÍS DEL MONTGRÍ

La garriga

És la comunitat més abundant i la que més caracteritza el Montgrí. La garriga forma un conjunt arbustiu baix, punxent i impenetrable quan el sòl li permet ocupar una bona extensió, i molt més esclarissada quan ha de viure a les falques de terra dels llocs pedregosos on domina la roca calcària.

Al costat del garric (*Quercus coccifera*), s'hi fan el llentiscle (*Pistacia lentiscus*), el matapoll (*Daphne gnidium*), la roja (*Rubia peregrina*), l'aríjol (*Smilax aspera*), etc. i, com a estrat herbaci, la lleteresa (*Euphorbia characias*), el llistó (*Brachypodium ramosum*), etc.

La garriga ocupa una bona part de la superfície del Montgrí però no de manera uniforme ni amb la mateixa composició, i així podem ressaltar:

La garriga amb noguerola. L'abundància de la noguerola (*Pistacia terebinthus*) és força sorprenent, ja que aquest arbust sol viure en territoris continentals, i a major altura sobre el nivell del mar. A la tardor el color groc de les seves fulles caduques ressalta enmig de la garriga verda tot l'any, especialment a la Muntanya d'Ullà, a la Muntanya del Castell, al Mont Pla i a la vall de Santa Caterina.

La garriga amb estepes. Es desenvolupa als llocs alterats on l'estassada de la vegetació, la roturació del terreny o l'erosió del sòl deixen un territori òptim per a la seva colonització.

La garriga arbrada. La trobem en les zones repoblades generalment de pi blanc (*Pinus halepensis*), on el pas de la llum permet que s'hi mantingui.

La garriga amb margalló. La palma o margalló (*Chamaerops humilis*) és l'única palmera autòctona a Europa, i té al massís del Montgrí la seva localitat més septentrional. Actualment només es pot parlar de restes de la màquia de garric i margalló que en altres temps devia ocupar bona part del massís (segons testimoni d'Andreu Sàbat, notari de Torroella entre 1650 i 1660). Explotacions diverses per part de l'home, i també els incendis, l'han reduïda a la seva mínima expressió: ara és una petita clapa de 25-30 m², amb exemplars que creixen densament units, i en conjunt el seu aspecte no és gaire ufanós.

Les pinedes més antigues

Es troben principalment al vessant marítim, vora les cales i els penya-segats de la Muntanya Gran. De fet són claps de pins que ocupen poca extensió en llocs de condicions extremes, on viuen tombats i recargolats per l'acció del vent.

La pineda de les Dunes

Té el seu origen en les repoblacions que es varen fer a principis de segle per aturar els moviments de les dunes que la tramuntana feia avançar. Per culminar

aquest procés de fixació es varen sembrar pinyons de pi pinyer (*Pinus pinea*), pi pinastre (*Pinus pinaster*) i de pi blanc (*Pinus halepensis*) els anys 1903 i 1904.

Actualment formen una densa coberta i a sota hi ha arbusts dispersos com l'olivereta (*Ligustrum vulgare*), el galzeran (*Ruscus aculeatus*), el marfull (*Viburnum tinus*)...

Les pinedes de repoblació recent

Són bàsicament repoblacions de pi blanc (*Pinus halepensis*), que s'estenen per gran part de la Muntanya Gran i la vall de Santa Caterina.

Aquestes repoblacions, que en algun indret han contribuït a frenar l'erosió del sòl, representen una intrusió humana que detura la recuperació de la vegetació natural, augmenta el risc d'incendis i afavoreix l'ocupació amb pins de terrasses i camps de conreus que no es treballen.

Terrasses d'antics conreus envaïdes per pins.

Nota històrica sobre el margalló

En dita Montanya hi ha gran part de ella que no hi ha sinó Palmas, y se diu lo puig de la palma, que si fos en altres terres sen traurian molts Ducats per fer Cabassos y altres coses de palma.

ANDREU SÀBAT. *La ermita de Santa Caterina*. 1672.

La vegetació del Montgrí —Muntanya Gran— fa 100 anys

La especie dominante del expresado monte es la coscoja (*Quercus coccifera*, L.); abundan algo menos el romero y la estepa blanca o sólo estepa. Se ven algunos ejemplares de pino carrasco (pi bord) en los acantilados ó escarpes de la costa, indelebles señales de la vegetación que hubo en épocas quizás muy remotas. Es de creer que habría también en dicho monte encinas y puede ser algún roble, y probablemente palmito (*Chamerops humilis*, L.)... También hay algunos pinos piñoneros en terrenos de propiedad particular.

La coscoja, estepa y romero, se aprovechan como leña para los hornos de pan cocer y de cal. Los últimos se construyen en el mismo monte.

La «Montaña Gran» está muy pobre de vegetación á consecuencia del gran número de cabezas de ganado cabrío que entran á pastar en el monte por todos los sitios y en todas las épocas (...) Los vecinos de este pueblo (Torroella de Montgrí) ... también aprovechan gratuitamente las leñas en la medida de sus deseos.

A pocos metros de la fachada S. de la ermita de Santa Catalina está el límite N. de su rodalito de pino carrasco que se ha conservado por considerarse terreno del santuario...

La planta que más abunda (a les dunes entre la Torre Ferrana i el Coll de les Sorres) es la *Psamma arenaria*, R.S.

PRIMITIU ARTIGAS. *Memoria relativa a la excursión forestal a la provincia de Gerona en 1882.*